

Poštnina
pavšalirana.

Uredništvo
in
upravnništvo
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

Štev. 36.

V Ljubljani, 12. decembra 1921.

Leto I.

AVTONOMIST

:: Izhaja vsak ponedeljek zjutraj. ::

Celoletna na-
ročnina 120 K,
mesečna 10 „
Posamezne
številke se ra-
čunijo po 2 K.
Inserati
se računajo:
pol str. 1000 K,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglasih
beseda 1 K.

Najnovejše.

Občinske volitve v Zagrebu.

Zagreb, 11. decembra. (Izvirno.) Rezultat današnjih občinskih volitev v Zagrebu je sledeči: Hrvaški blok (nosilec liste Stjepan Radič) 15.297 glasov. Dobi toraj 36 mandatov. Demokrati so dobili 2545 glasov (6 mandatov). Socijalni demokratje 454 glasov (1 mandat). Hrvatska pučka stranka 366 glasov (1 mandat). Jugoslovanska neodvisna stranka (Trumbić) 819 glasov (2 mandata). Delavska strokovna organizacija, to so komunisti 1074 glasov (2 mandata). Judje so dobili 691 glasov (1 mandat). Radikali so dobili 154 glasov in nobenega mandata.

Vseh volilcev je bilo 21.401 in količnik je znašal 421 glasov pri 50 mandatih. Agitacija za občinske volitve je bila silna. Naravnost presenetljiv je izid za komuniste, ki so imeli pri zadnjih občinskih volitvah večino. Odkar pa je časopisje hrvaškega bloka odkrilo tesne zveze komunističnega voditelja Kauriča s Pribičevićem in demokrati, je bila usoda komunistične stranke v Zagrebu zvezana z usodo demokratov. V Zagrebu je zavladalo nepopisno veselje, ko se je objavil izid volitev.

Politični položaj v Belgradu.

Belgrad, 11. decembra. (Izvirno telefonsko poročilo.) Misija predsednika demokratov Davidoviča, da sestavi novo ministarstvo, je ponesrečila. Kakor že poprej Pašič, tako je sedaj tudi Davidovič povdarjal potrebo, da se Hrvatje in Slovence „pacifira“ (pomiri). Oba mislita, da more to doseči le radikalno-demokratska koalicija z „boljšo notranjo upravo“, ki jo je Sv. Pribičević zavozil, kar se obojestransko priznava. Pašič je v zasebnem razgovoru povdaril, da pride revizija ustave na dnevni red šele če ne bo mogoče Hrvatov in Slovence „pomiriti“ z izboljšanjem notranje uprave. Toda v tem primeru bi se on umaknil ter napravil prostor — Protiču. Danes se vrši tu zborovanje Glavnega odbora radikalne stranke, ki bo odločilen za rešitev sedanje krize. Nihče ne ve, ali ima Pašič ali Protič večino v radikalnem klubu. Protič se zborovanja doslej ne

udeležuje. V dvornih krogih se zavzemajo za dosedanjo koalicijo, ki naj izvede državni proračun, nove davke, in razdeli državo na „oblasti“. Če se radikalno zborovanje danes izreče proti koaliciji z demokrati, bo poklican na dvor Protič, ki dobi nalog postaviti vlado. V tem slučaju si bo Protič izgovoril „prostste roke“. Postavil bo zahtevo po reviziji ustave v avtonomističnem smislu, razpustil bo parlament in razpisal nove volitve. Opazuje se tudi, da hoče Pašič vzeti veter iz Protičevih jader. Zato ni izključno, da v sili tudi Pašič tiho pristane na revizijo, sklene pa kljub temu novo koalicijo z demokrati, v katerem slučaju pa postane Protič finančni minister. Ta vlada bi spravila pod streho nov volilni red. Vsekakor bodo spomladi nove volitve. Tu prevladuje mnenje, da je revizija ustave že sklenjena reč, čeprav se skuša to vprašanje še zavleči.

Generali pozvani na dvor.

Belgrad, 11. decembra. (Izvirno telefonsko poročilo.) Včeraj so bili poklicani na dvor vojni minister Zečević ter generala Hadžić in Dragutinović. Kralj jih je zaslišal o dveh zadevah. Prvič glede zahteve demokratskega kluba, da se pomiloste obsojenci iz takozvanega „solunskega procesa“ (črnorokci). Pomilostitev bi se izvršila individualno, le

glede nekaterih posameznikov. Druga zadeva se tiče zlorab ob zadnji poskusni mobilizaciji, pri kateri so posamezniki zopet silno „zaslužili“. Po Belgradu se o teh zlorabah javno govori prav nečedne stvari. V nekkih političnih krogih se propagira, da bodi vojni minister civilist, ki bi v posameznih oddelkih ministristva „napravil red“.

„Finančna“ politika.

Belgrad, 11. decembra. Belgrajski trgovci neprestano zahtevajo uvedbo moratorija za inozemske dolgove. Brez moratorija utrpe belgrajski špekulanti 400 milijonov dinarjev. Uvozili so namreč velike množine blaga iz inozemstva, ne da bi ga plačali in prej ko se je zvišala carina. Med tem je vrednost našega

denarja padla napram tujim valutam, vsled česar so prišli v denarne zagate. Finančni minister je že predlagal uvedbo moratorija, toda radi nastale krize v vladi ni prodril. Uvedba moratorija bi naš kredit v inostranstvu še zmanjšala in silno povečala draginjo. Za belgrajske špekulante naj trpi toraj vsa država.

Dnevne vesti.

Vrednost našega denarja. Vrednost denarja navadno pade, če pride do državne krize. Pri nas je pa narobe. Kakor hitro je padla dosedanja vlada, se je vrednost krone v Curihu dvignila za 20 točk. Tako visok kredit uživajo v inostranstvu naši centralisti.

Izvršilni odbor SLS je imel včeraj zvečer važno sejo, na kateri je poročal dr. Korošec o političnem položaju. Odbor je po vsestranskem pretresanju in temeljiti razpravi sklenil važne sklepe.

V nekdanji deželovladni palači na Bleiweisovi cesti je zavladala z ozirom na mogoče izpremembe v centralni vladi v Belgradu velika nervoznost. Kakor nam poročajo, imajo v nekaterih sobah silno mnogo papirja za „za podkuriti“. Ali je, oziroma če bo ta nervoza utemeljena, to od nas ni odvisno. Radikali

ostanejo gotovo na vladi, ampak samo oni, ki so bili radikali že pred vladno krizo.

Veliko senzacija vzbuja v Belgradu med trgovci tožba nekega dobavitelja drv za donavsko divizijo proti trem drugim trgovcem. Dolži jih poneverbe skoro 4 milijonov dinarjev. Poneverili so mu denar kot njegovim zastopniki, ko se je on zdravil na Dunaju. — Mi pa vprašamo: V kakšne svrhe je porabila donavska divizija za 16 milijonov kron drv. Ali delajo konzerve iz njih ali kaj?!

Narobe svet. Javljajo nam: Pašičevo krilo radikalnega kluba kandidira za notranjega ministra demokrata Ribarja, katerega pomočnik pa bi moral biti radikalec. Nasprotno pa je demokratski kandidat za to mesto radikalec Timotevič z demokratskim načelnikom.

Nejasnost in negotovost.

V Belgradu je kriza. Dolga in težka kriza, ki se vleče od ustanovitve naše nove države.

Kriza se je razvila tako, da danes nihče nič ne ve, kako bi se je rešili in kako bi ozdravili bolni državni organizem kot tak.

Zamislimo se nekoliko nazaj v one nedavne čase in razmere, ki so našo državo rodile.

Pred vojno smo bojevali v Avstriji ljute narodnostne boje. Vse naše javno delovanje in življenje je bilo osredotočeno na narodno osamosvojitve. Kolikor hujši je bil nemško-ogrski pritisk na narodnosti, toliko bolj je rastla odporna moč, rastla je jeza in rastlo je sovraštvo do nemštva in mažarstva v taki meri, da se je med vojno z lahkoto prenesla tudi na državo samo. In ko je l. 1918. padla avstrijska država pod ljutimi vojnimi udarci, so od Nemcev zatirane narodnosti skakale od veselja, ker je padlo glavno oporišče nemštva, namreč nemška država: Narodnost je slavila svoj zmagovalni triumf.

Zmagoslavje narodnosti je dovedlo do ustanovitve „narodnega veča“ z Zagrebu, je dovedlo do proglašenja ujedinjenja v Belgradu.

V prostem in neoviranem razmahu zmagovite narodnosti pa ni nihče mislil na to, da je za ustanovitev držav potrebno še nekaj več kot samo — narodnost! Mi smo se veselili zmage narodnostne ideje, pozabili pa smo popolnoma na glavni moment, na upravo.

Jako redki so bili glasovi, ki so že l. 1918. opozarjali na težave, ki morajo nastati iz mehničnega sklopa petih upravnih sistemov. Redki so bili ti glasovi in — bojazljivi. Zato jih tudi nihče slišal ni, in kdor jih je slišal, se je smejal. Kaj uprava, kaj zakonodaja — samo da je tu svoboda, narodna svoboda! In zmagoslavno smo gledali v Pariz, poslušali na Wilsona in Lloydja Georgeja, preklinjali smo Lahe, a tega, kar je ležalo pred lastnim pragom, nismo videli, ker nismo mogli ali ker nismo hoteli ali pa ker smo bili od narodnostne zmage — slepi!

Ujedinjenje, kakor se je izvršilo l. 1918., ni bilo in še danes ni pravo notranje ujedinjenje, ampak je samo mehničen sklop petih upravnih enot, od katerih ni niti ena umrla ali se prelila v drugo, ampak vse žive še svoje lastno življenje. Mi preradi pozabljamo, da „ujedinjenje“ ni in ne more biti trenoten dogodek, ki se ga ugotovi z enim javnopravnim aktom, ampak je silno dolgotrajen proces. Z aktom od 1. decembra je ujedinjenje pač proglašeno, ni pa še ali že izvršeno. Za aktom od 1. decembra je rečeno le, da hočemo biti edini v skupni državi. Z izrazom volje pa še ni ugotovljena činjenica in kdor ima oči, da vidi, ta vidi danes po treh letih tudi, da vse v „enotno“ državo mehnično sklopljene enote še prav čvrsto žive svoje staro življenje, ker jim novega še nihče ni vlil in ga vliti ne more, dokler obstoji staro.

Ustava in drag kruh.

Letošnja zima je huda za vse, ki žive iz rok v usta, to je od dela. Lahko bi rekli, da od leta 1914. dalje še ni bilo pri nas takšne revščine, kakor je današnja. Vedno več ljudi se zateka k javnemu beračenju, po ubožnih rodbinah v mestih in na deželi pa se radi gmotne bede še ni potočilo toliko solzà ko baš letos.

In vedno huje se obeta. Hudi časi so pred nami in vse povprašuje: „Kaj bo, kako bo?“ Povprašuje se tiho, od ušes do ušes. Vse se nam zdi, kakor da ži-

Tega dejstva ogromna večina belgrajskih politikov ne le ni videla, ampak ga tudi ni hotela videti v svojem narodnostnem zmagoslavju in je začela krmiti državno ladjo v čisto drugo smer kakor je tekla in še teče voda naravnega razvoja. Zato je ladja prišla v vrtince in če se naši državniki ne bodo pravočasno spametovali, bo prišlo seveda tudi do — brodoloma.

Če bi bil prevladoval l. 1918. pri različnih dogovorih glede ujedinjenja hladni in računski razum in ne samo mladeniško-vroče narodnostno navdušenje, bi se bili vprašali drug drugega: Kdo pa si ti pravzaprav? Kaj pa imaš? Kako živiš? Iz odkritosrčnih odgovorov na taka in podobna vprašanja bi se bil rodil tudi državnopравни akt od 1. decembra l. 1918., toda rodilo bi se bilo tudi spoznanje, da se tako različnih elementov ne da spraviti čez noč v enake sukne in da je bolje, če se pusti živa telesa še nadalje živeti vsako posebej v miru, kakor pa izvrševati nad njimi boleče prokrustejske operacije. Pustili bi bili ta telesa živeti tako dolgo, dokler ne bi bil dobro premišljen nov načrt državne uprave, ki bi vsaj za silo ugodil željam in potrebam posameznih teles. Nepremišljeno vklepanje štirih upravnih enot pod en sam okorel sistem pa je moralo roditi odpor in vidni izraz tega odpora so večne krize ali bolje rečeno, je večna kriza v Belgradu, ki bo trajala tako dolgo, dokler se naše državno vprašanje ne bo začelo reševati na podlagi obstoječih dejstev namesto na podlagi razumljivih in mogoče plemenitih, toda v razvoju stvari neutemeljenih želja.

Zato je čisto postranskega pomena, če postane danes minister kakšen Pašič ali pa jutri kakšen Pribičević. Imena tukaj ne odločujejo, ampak stvar. Naravni razvoj se da regulirati in uravnati, preprečiti pa se ne da. Sava je mogočna reka. To mogočno reko se da regulirati. Nikdar pa ne bo nihče mogel zamašiti njenega izvira. Če ne bo voda prišla na dan tukaj, bo prišla tam, prišla pa bo. Tako je tudi s tvornimi silami, ki dajejo našemu državnemu življenju njemu lastno obeležje.

Zanikanje dejstev je dovedlo danes našo državo na mrtvo točko, da nihče ne ve več ne naprej, ne nazaj. Namreč v današnjem sistemu ne. Zato je ta kriza dobra in zdravilna. Če se brezumnež ne spametuje prej, se spametuje takrat, ko pride do absurda, da sam na svoje oči vidi, kako je zagrešil. Upajmo, da bodo tudi najbolj zaslepljeni centralisti kmalu uvideli vso pogrešnost in protinarnost svojega nesrečnega sistema in da bodo vsaj danes začeli spraševati: Kdo si? Kaj si? Kaj imaš? — kar bi bili morali storiti že pred tremi leti. Odgovor na ta vprašanja bo večno krizo kmalu ozdravil in šele potem naj se prepriata Pašič in Pribičević za „vlast“ do mile volje.

Sedanji vladni sistem je prifural državo v tako gospodarsko zagato, da bo vsakdo, kdor bi se lotil reforme imel največje težave in nevhvaležnost. Vrednost

našega denarja je padla in pričarala na dan nezno draginjo najpotrebnejšega, kar rabijo za svoje življenje ljudske mase. Vse javno gospodarstvo je izročeno na milost in nemilost špekulacijam mladokapitalistične „jugoslovanske“ buržoazije. V naših krajih je bil pred vojno zelo močan srednji stan. Tega stanu ni več, propadel je. Le poglejte državne službenice, ki so se časih sami prištevali k srednjemu stanju; danes so najbolj sproletarizirani stan! Istotako se godi malim obrtnikom, delavcem vseh strok, malim kmetom, duhovništvu in učenim stanovom. Čeprav nimamo v naši državi še nobene uradne statistike, vidi lahko vsakdo, ki ima odprte oči, da se na eni strani veča število proletarcev, na drugi strani pa se naglo pojačuje kapitalizem.

To ne more voditi nikamor drugam kot do poloma, **socijalnega poloma**. Nezadovoljnost večine prebivalstva je sod smodnika, na katerem — tako se zdi — brezskrbno sede naši „državotvorci“ s svojimi maloštevilnimi pritlikinami.

Ko se je „delala“ sedanja takozvana „Vidovdanska ustava“ smo naglašali, da so njena gospodarska in socijalna določila (III. oddelek Ustave) **nezadostna**. V ustavi ni glede zaščite delovnega ljudstva ničesar konkretnega predvidenega. Tam je v splošnih frazah napisanih nekaj paragrafov, iz katerih se prav razločno vidi, da so vrženi na papir brez resne volje in dobrega namena, samo zato, da se je nekaj reklo. In še tisto malo, kar je v teh maloštevilnih paragrafi povedanega, je ostalo **obljuba**, n. pr. „o razlastitvi zemlje in njeni porazdelitvi onim, ki jo obdelujejo“. Nobene organa, ki bi se pobrigali za socijalne in pridobitne razmere delovnega, kmetiškega in delavskega ljudstva ni danes v državi. Zato danes ne more biti nikogar v tej državi, ki bi se moral pobriniti za to ali pa drugo nujno socijalno od pomoč ali reformo.

Mi smo naglašali, da se naj za takšna stanovska, socijalna in gospodarska vprašanja pokliče v življenje **socijalno-politična zbornica**, kakor si jo je zami-

šljal že raniki dr. Krek. Ta predlog pa ni naletel na razumevanje in je romal v — koš. Posledice te lahkomišelnosti so danes očitne; ljudstvo je prepuščeno samemu sebi in obsojeno živeti v najtežavnejših socijalnih in gospodarskih razmerah. Zakaj, ni res, da bi se sedanji be-di širokih vrst ljudstva, ki živi le od svojega dela, ne dalo kako od pomoči. Z dobro voljo in pametnimi ukrepi se vsakakor dá nekaj doseči. Toda danes nimamo sploh nobenih ukrepov, ker se je vse zanašalo le na **parlament**. Parlament pa spi, poslanci sede po kavarnah, v Belgradu pa se prepirajo za ministrske karijere. Kam to vodi, nas dovoljno poučuje zgodovina zadnjih treh let, naše mlade države.

Državo grade, pravijo. Mi pa pravimo: S takšnim „delom“ jo rušite! Zlasti socijalnih vprašanj, kakor smo to že ponovno naglašali, se ne more in ne dá rešiti z „obznanami“, ampak zgolj tako, da se jih prouči in kar najbolj poskuša rešiti. Člen 44. Vidovdanske ustave pravi sicer: Za izdelavo socijalnega in pridobitnega zakonodajstva se ustanavlja pridobitni svet — toda tudi ta člen je ostal le — zapisan. Še tisto malo, kar predvidevajo gospodarska in socijalna določila ustave je ostalo na papirju nerešeno! Nikogar ni, ki bi se za takšne važne reči pobrigal, kajti parlament večinoma ne dela, ministri pa imajo druge skrbi...

Kar smo od vsega početka proročevali, to se danes že dogaja. Državna uprava vedno bolj in bolj peša, zaspale so vse akcije za pocenitev kruha, v industriji in obrti narašča brezposelnost, kmetiško ljudstvo trpi in s strahom gledamo v bodočnost.

„Kruh se je podražil“... Ako pogledate v zgodovino zadnjih dveh stoletij, boste videli, da so takšne konstatacije bile vedno znak bližnjih velikih dogodkov, ako ni pravočasno prišla socijalna od pomoč in ako ni v vodstvu državnega gospodarjenja zmogala pamet in nesebična uvidevnost!

Konferenca za razorožitev.

Lepa je beseda „mir“ in po dolgotrajnem klanju si izmučeni narodi starega in novega sveta ničesar bolj ne žele kot miru, da se vrnejo lahko k svojemu pravemu delu za napredek in blagostanje.

Jako veliko pa je vprašnje, če je zaželjeno mirovno stanje med narodi in današnjimi državami v očigled sedaj vladajočim državnim sistemom tudi dosegljivo.

Znano je, da je že nekaj let pred svetovno vojsko zborovala na vzpodbudo carja Nikolaja II. mirovna konferenca v Haagu, ki je imela nalogo, najti neko podlago za stalen mir med narodi in državami. Kako se je končala ta konferenca, vemo vsi: nekaj let po njej je izbruhnila svetovna vojna, ki je rodila take grozote in strahote, kakor jih vsa zgodovina nešteti vojsk ne pomni.

Sedaj zboruje slična konferenca v Ameriki. Sklical jo je predsednik Zedinjenih držav Harding v Washingtonu. Tudi v Washingtonu zborujejo zastopniki najmočnejših držav in največjih

narodov, da najdejo sredstva, kako bi bilo mogoče vsaj neprestano novo oboroževanje zavleči, če se že ne da priti do miru. Že ta pojav je značilen; ker dokazuje, da nihče ne smatra nove vojne za izključeno in nemogočo stvar, ampak radi bi jo samo zavlekli.

Med državniki, ki so prišli v Washington, so se kmalu pojavila ostra nasprotja. Na konferenci se je videlo znova, da obstoji med Nemci in Francozi nepremostno nasprotje zaradi francoskega strahu pred nemško revanšo. Med Japonci in Amerikanci vlada silno napeto razmerje. Angleži nasprotujejo Francozom glede njihove politike v Nemčiji in v Mali Aziji. Italijani trepetajo pred Jugoslovani in pred Balkanom sploh. Med Angleži in Amerikanci se razvija grozeča tekma zaradi posesti petrolejskih vrelcev sveta. Takih nasprotij je odkrila konferenca za razorožitev vse polno in kar je glavno: odkrila je, da se ta nasprotja ne dajo — izgladiti na miren način in konferenca za razorožitev

spustili v dvorano nad srajce in bluze — kemijo. Po preteku par minut so zvežnje zopet pobrali, zravnali, zvezali in odpeljali ženskam na dom.

Tudi kruha niso takrat ženske mesele doma. Vse krušne izdelke so dovažali iz kemične fabrike. Fabrika je bila tako popolna in umetnost izdelovanja kruha tako razvita, da žita niti sejali niso, pač pa so bile za Rožnikom in pod Šmarno goro velike fabrike za gips in cement. Tem rudninskim produktom so dodejali nekoliko kemije in kruh je bil gotov. Pravijo, da nekateri peki še danes razumejo te vrste kemijo.

Kemični kruh pa ljudem ni mnogo škodoval, ker so jedli večinoma meso. Mesa je bila le ena vrsta: meso. Kemija je bila tako izpopolnjena, da nisi vedel, ali je to goveje meso, ali telečje ali svinjsko, ker je bilo vse enako. Zato so lahko dajali v klobase tudi mačje ali pasje meso, goveje meso so prodajali za divjačino in divje zajce za mačke. Prodaja mačk za zajce je bil ravno nasproten kemičen proces; pravijo, da je formula tega procesa še danes ohranjena. Ravno tako so lahko pretvarjali rastlinske snovi v živalske in obratno. Kup rož so

se utegne prav kmalu izpremeniti v konferenco za novo oboroževanje in za nove vojske.

Človek, ki je doživel svetovno vojsko, bi mislil, da je vendar preteklo toliko krvi zato, da se bodo ljudje nekaj naučili iz vseh vojnih grozot. Kakor pa izgleda, se niso ljudje nič izpremenili in nič naučili. Zamislimo se v dobo dobrih sto let nazaj. Pred sto leti je divjal pod Napoleonom vojni vihar po celi Evropi in sicer leto za letom, cela desetletja. A kaj je bil učinek? Komaj je vladal mir nekaj let, je zopet začelo goreti na vseh koncih v Italiji, na Ogrskem, na Če-

škem, na Francoskem. In izgleda, da so se ljudje tem rajši odzivali na klice vojnih rogov, kolikor več je bilo vojsk!

To tudi ni čudno. Človek je in ostane človek in njegovi možgani delujejo vedno enako. Izpremembe, če jih je kaj, so silno majhne in neznačajne. Zato tudi človeški miselni aparat na iste pojave vedno skoro čisto enako odgovarja in predno se bo človeštvo razvilo na tako visoko stopinjo kulture, da bo shajalo brez vojsk ali pa da bo vojske celo obsojalo kot nekaj profikulturalnega, bo še mnogo vojsk kljub vsem konferencam.

Dnevne vesti.

Ali smo en narod ali trije? O tem vprašanju, ki je bistvenega pomena za našo državno ureditev, obstojata dve mnenji. Ena stran poudarja, da smo Srbi, Hrvati in Slovenci en narod, drugi pa trde, da smo **trije narodi**. Prvo strujo bi lahko imenovali **politično**. Znano je namreč, da so začeli razširjati nauk o **enotnosti** Srbov, Hrvatov in Slovencev že zdavnaj pred vojsko, to pa ne iz znanstvenih razlogov in ne na znanstveni podlagi, **ampak zgolj iz političnih ozirov** v svrhu rušenja bivše monarhije. Znanost je poznala Srbe, Hrvate in Slovence kot enote, ki tvorijo **višji znanstveni pomožni pojem** „Jugoslovani“.

Mogoče je za politiko prve struje mero-dajna tudi želja, da bi bili Srbi, Hrvati in Slovenci eno in res so na tej želji zasnovali tudi velik del svoje politike. S to metoda pa je stopila omenjena struja popolnoma v tir starih dunajskih in budimpeštanskih politikov, ki so vso avstrijsko politiko zasnovali na podlagi svoje želje, naj bi bila v bivši monarhiji le dva naroda, nemški in ogrski, čeprav jih je bilo v resnici 9 ali še več. — Druga struja pa priznava **to, kar je: Priznava Srbe, priznava Hrvate in priznava Slovence kot realne, res živeče in obstoječe** edinice, ki tvorijo višjo enoto Jugoslovanov skupno z Bolgari in — čujte in strmite! — z **Macedonci!** V svoji kritiki knjige „Jugoslavija“, ki jo je napisal prof. Melik, piše namreč profesor na vsučilišču v Ljubljani dr. Gavazzi (glej: Ljubljanski Zvon, l. 1921., str. 695): „Glede narodnosti pravi Melik, da je naša država **tvorba samo enega naroda, t. j. jugoslovanskega**, ki se nahaja v stanju narodnega nastajanja iz treh narodnih delov: srbskega, hrvatskega in slovenskega.“ To je mogoče umljivo politikom, ker pa jaz politike ne razumem, ne morem te teze (tega nauka) razumeti. Za mene ni ene jugoslovanske narodnosti, **ampak celih pet: slovenska, hrvaška, srbska, bolgarska** in — pa brez zamer — **macedonska**, ki bo trajala vse dotlej, ko se bo opredelila.“ — Tako pravi **znanstvenik** dr. Gavazzi. Uredništvo „Ljubljanskega Zvona“ pa je pod črto dodalo še opazko (o Melikovem nauku): „To je sama čista politika, kakor je politika že naslov knjige, če ga primerjamo z njeno vsebino, in politika, ne pa **znanost** je Melikovo razlaganje o narečjih.“ — To so naravnost neverjetne stvari, ki jih doživljamo v zadnji dobi! Le pomislimo nekaj mesecev na-

zaj, ko je začel izhajati naš list — kakšno zabavljanje, koliko blata in gnoja so zmetali **politiki** (ne znanstveniki!) v naše hrbte. Ni je bilo psovke, ki bi nam jo bili prihranili. Mi smo trpeli in šli mirno svojo pot dalje. In kaj vidimo danes? **Danes** piše v našem smislu „Slov. Narod“ (vsaj glede enotnosti Slovenije). **Znanstvenik** dr. Gavazzi se oglašja v „Ljubljanskem Zvonu“ in uči bistveno isto, kar smo mi vedno trdili in uredništvo „Zvona“ je še samo Gavazzijeva izvajanja prav krepko podčrtalo! Zares, svet se vrtil! Sedaj je le še vprašanje, če in kedaj se bo „izpreobrnil“ še dr. Žerjav...

Boj med kovinskimi delavci in podjetniki v Julijski Benečiji je bil te dni končan z medsebojnim sporazumom, ki je bil podpisan v Rimu. Sporazum med delavci in delodajalci določa, da se delavcem plače znižajo, a v odškodnino za to dobe druge ugodnosti. Tako je delavcem zajamčeno, da bodo **smeli delati 6** nepretrganih dni v tednu in ne kot doslej samo 4 dni tedensko. Brezposelni kovinarji dobe nek denarni prispevek; pri tem odstopijo podjetniki od vsake delovne ure en santim (vinar) za podporo brezposelnim delavcem. Kar pa je važno je to, da ustanove velika podjetja po predlogu tvrdke Cosulich za svoje uslužbenice konsumne zadruge, da jih tako zaščitijo pred izkoriščanjem zasebne trgovine. Tvrdka Cosulich je za svoje uslužbenice že poklicala v življenje tak konsum, ki preskrbuje delavce po izredno nizkih cenah, kakor se bere v tržaških listih. Po sedaj doseženem sporazumu je celokupno podjetništvo priseljeno ustanoviti takšne obratne konsume, ki delajo brez profita. Industrijski podjetniki so se zavezali odtegniti organizirano delavstvo trgovcem in **so to sami predlagali**. Vsekakor nova faza v socijalnem boju med delom in kapitalom! Treba bo počakati na razvoj nadaljnjih dogodkov, predno bo možna kakšna sodba o tem.

Iz okupiranega ozemlja. Italijansko-slovenska komisija pri ministru za osvobodene kraje zaradi vprašanja vojne odškodnine. Te dni je prišla v Rim komisija sestavljena od članov industrijske zveze v Gorici, agrarne zveze, konsorcija vojnih oškodovalcev, zveze trgovcev, slovenskih in italijanskih občin na Goriškem itd. Slovenske občine zastopa dr. Peter Medvešek. Akcija te komisije se vrši vzporedno z akcijo, ki jo je že

LISTEK.

Kemija.

Kemija je lepa znanost in praktična. Kdor zna kemijo, zna narediti doma za pečjo v par urah vse, za kar potrebuje narava tedne in mesece. Vzameš posodo, jekleno, lončeno ali stekleno, napolniš jo s pepelom, dodaneš še kakšno zmes in podžgeš ogenj. Nekaj minut mešaš in potem strešeš iz posode — zrela jabolka! To je kemija. Nemci imenujejo to stroko znanosti „Nahrungsmittelchemie“, Kranjci jo pa imenujejo goljujijo oziroma „panč“, seveda iz gole zavisti, ker je ne znajo.

Bila je pa doba, ko so znali kemijo tudi v Sloveniji, zlasti v mestih. Takrat se je živelo pri nas kakor v rajju. Eno najbolj nadležnih del za ženske je pranje. V dobi, o kateri pišemo, ni bilo treba ženskam nikdar prati. Ne da bi bili prali moški, ampak imeli so vse drugačne priprave. Od hiše do hiše je vozil voz, na katerega so nakladali velike punklje umazanih srajc, rjuh, bluz itd. Voz so zapeljali v veliko stavbo, zmetali umazanijo v posebno dvorano in

stisnili, pridejali neki čudodelni prašek in naredila se je v kotlu lepa bela tvarina, s katero so vsako jed zabelili. Kave ni bilo treba dovažati iz daljne Brazilije in Arabije, ampak so jo pridelovali doma. Prav pristno kavo so nadomestili s kozjimi bobki, komur pa še ta ni bila dovolj močna, je kupil neki preparat, čegar ime se je danes izgubilo, samo končnico imena še poznamo: — in.

Tako so ljudje v Sloveniji živeli lepo in udobno kakor ptiči v pomladnem gaju, dokler ni prišla nad nje velika nadloga. Izbruhnila je dolgoletna vojna, ki jim je zaprla vse meje. S kemijo kar naenkrat ni šlo več. Različni praški in kapljice so pošli in treba je bilo začeti misliti na nadomestke.

Ljubljančanje so že od nekaj radi hodili pod Golovcem proti Štefanji vasi in Bizoviku na sprhod. Pa se je dogodilo nekega dne, da je nerodnemu kavalirju padla v vodo jopa njegove lepe spremljevalke. Jopa ni bila ravno lepa, ker ni bilo več kemije, ampak škoda jo je bilo le. Slučajno mimojoča dva vaška paglavca sta jopo izvlekla iz vode, razumete, iz navadne vode, jo ovila, da se je voda izcedila in jo razobesila po

kmečki peči v gostilni, kjer so Ljubljančanje običajno južinali — kemijo seveda, kar jo je še bilo. In glej čudo: jopa se je vsa zasvetila v svojih lepih barvah kot nova! Ljudje so strmeli in niso verjeli, dokler ni podjetna ženska vrgla še svoje jope v vodo, jo še nekoliko pomencala, ovila in osušila. Zopet isti pojav: Jopa je bila kot nova! Ta vesela novica se je bliskoma raznesla po Ljubljani in po celi deželi in še danes nobena ženska ne daje več svojega perila v kemijo, ampak vse perejo doma s čisto navadno vodo, ki ima še to prednost, da ne razje v srajce po 300 lukenj in luknjic...

Tudi na polju prehrane je prinesla vojno mnogo dobrot. V Sloveniji so pojedli je od nekaj mnogo klobas. Zaradi velikega pomanjkanja kemije jih pa med vojsko niso mogli izdelovati. Pomanjkovati je začelo tudi živine. A tudi tisto malo bikov in oslov, ki jih je še ostalo, ni bilo moči porabiti za klobase brez kemije, ker ni imela prav nobena klobasa prave rdečkaste barve. Tu je prišel nekdo na genialno idejo, da je začel klati prašiče. Prašičje meso je nasolil, pustil ga ležati v kadi in potem ga je

zdvajna začela Julijska gradbena zadruga, katera je pri stvari zelo prizadeta, ker je podpisala pogodbe za obnovitev hiš, uničenih v vojni, po ceni, katera je bila nedavno nenadoma uradno znižana. Komisija je predložila ministru za osvobodjene pokrajine Raineriju spomenico s svojimi zahtevami. V prvi vrsti se ugovarja, da se je dala osvobodjenim pokrajinam velika prednost pred novimi pokrajinami. V Benečiji so bila obnovitvena dela skoraj dokončana, ko so se v Julijski Krajini komaj začela, ker je bil zakon o vojnih odškodninah uveljavljen v Julijski Krajini eno celo leto pozneje nego v Benečiji. Zahteve komisije so predložene v 13 točkah. Predvsem zahteva takojšnjo obnovitev podrhtih splotij, ker ljudstvo je že drugo zimo takorekoč brez doma. Zahteva se nadalje, naj se da oškodovancem predujme, ki znaša približno 90 odstotkov škode. Ostalih 10 odstotkov naj se izplača pozneje. „Istituto di Credito fondiario“ za Goriško naj bo enakopraven zveznemu zavodu za obnovitev Benečije. Država naj ne zahteva izplačanja 1 odstotka obresti za izdane predujme. Koeficient za zvišanje predvojne cene, ki se mora pravočasno naznaniti, da ne pride do nepotrebnih stroškov, naj bo primeren krajevnim razmeram. Odškodnina za nepremičnine naj bo tudi v skladu s sedanji cenami in tehnična komisija, imenovana od ministrstva za osvobodjene pokrajine, ki ima določiti predvojne in povojne cene, naj se takoj skliče. Zahteva se tudi reorganizacija uradov za vojne odškodnine, da bo šlo delo bolj hitro od rok. Končno se zahteva, naj se rok za prijavo vojne škode podaljša. — Pri nas pa zaman zahtevamo izplačilo že obljubljenih 20 odstotkov, ki so bili odtegnjeni pri markiranju kron!

Centralistična uprava. Trgovci nam piše: Tam spomladaj sem prejel več večjih pošilk iz inozemstva. Pri carinarni pa še niso bili prejeli novega odloka o znižanju carine na tisto blago. Moral sem plačati, kolikor je carinik zahteval po starem tarifu, rekoč, naj napravim „molbu“ v Belgrad, da se mi preveč plačani znesek odpiše in vrne. Diferenca je znašala nekaj manj ko 50.000 K. Napravil sem toraj „molbu“ in čakal. Odgovora pa ni bilo od nikoder. Vsled tega sem se peljal pretečni mesec osebno v Belgrad, si tam najel odvetnika in hajdi po pisarnah. Po dolgem tekanju sem in tja smo končno našli mojo „molbu“ v nekem svežnju spisov. Bila je ugodno rešena, sam finančni minister je bil podpisal na odloku, da se mi ima preveč plačani znesek vrniti. Toda uradnik tega odloka ni poslal nikamor, temveč je „akat“ enostavno predal arhivu, da ga shrani. Med tem, kar je bil finančni minister ugodno rešil moj „akat“, pa do dneva, ko sem jaz zvedel za rešitev, je pa preteklo že šest mesecev. Po postavi pa v šestih mesecih ugasne pravica kaj tirjati od carine nazaj. Prišel sem toraj v Belgrad za 14 dni prepozno. Plačati sem moral advokata 1500 dinarjev in sem se odpeljal z dolgim nosom in praznega žepa nazaj domov. — Op. ur. Takih povesti bi lahko mi nanizali celo kopo. Naj se gospod zahvali svoji straniki, ki pravi, da nas bo edino rešila sve-

točno znana belgrajska centralistična uprava!

O sedanji vladni krizi piše Stojan M. Protič v svojem listu tole: „Zdravo, resnično parlamentarno življenje neprestano potrebuje dve reči: Računati mora z vsemi parlamentarnimi skupinami in imeti mora vedno možnost, da apelira na ljudstvo. Brez tega se nobena politična situacija ne more pravilno rešiti in brez tega ne more biti nobene prave narodne politike, ki mora v ustavnih in parlamentarni državi biti izraz parlamenta, a parlament izraz narodne volje.“ — To se pravi, da se sedanja vladna kriza ne more pravilno rešiti drugače kot z razpustom parlamenta. To pa zopet ni mogoče, ker še nimamo volilnega reda za parlament. Toraj se bo krpalo naprej, dokler ne dobimo novega volilnega reda. Ko ga dobimo, bodo — volitve! Prav, kakor smo mi že pred meseci prorokovali.

Vprašanje avtonomije za nove pokrajine. Tržaška „Edinost“ od 6. t. m. poroča: „Na svoji otvoritveni seji je določila osrednja posvetovalna komisija program svojega delovanja. Bilo je sklenjeno, da se bo na prvem mestu razpravljalo o vprašanju avtonomije za nove pokrajine. O tem predmetu pa bodo najprej razpravljale deželne posvetovalne komisije ter bodo svoje tozadevne sklepe predložile osrednji komisiji v pretres in odobritev. Komisija je enoglasno sklenila, da se pozove osrednji urad za nove pokrajine, naj čimprej sestavi načrt avtonomije, ki naj bo podlaga posvetovanjem deželnih posvetovalnih komisij. Deželne posvetovalne komisije bodo morale naznaniti osrednji komisiji svoje predloge o avtonomiji na splošno in o razdelitvi zakonodajne oblasti med deželami in parlamentom do srede februarja, predloge o mejah med posameznimi deželami pa do konca marca.“

„Slovenski Narod“ in „Tabor“. Med ljubljanskim „Slov. Narodom“ in mariborskim mladoliberalnim (centralističnim) „Taborom“ se bje ljut boj zaradi vprašanja o razdelitvi Slovenije na eno ali dve oblasti. Ta boj je predvideval v svojem preroškem duhu že pokojni pesnik Simon Gregorčič. V njegovi zapuščini so našli te dni koncept znane pesmi o Jefejevi prisegi in tam stoji zapisano: „Na boj na divje „Taborite“ — Sovražnike rodu srdite — Je Rasto hrabro četo zbral...“

Valuta „Tek“. Po neki zastareli ruski narodnogospodarski „teoriji“ predlaga ljubljanski „Napredek“ da naj bi se naša valutna politika uredila tako, da bi postal en kilogram pšenice oziroma njegova porabna vrednost nova „edinica“ namesto dosedanje papirne krone ali dinarja Nova valuta bi se imenovala pk. „Slovenec“ pripominja k temu, da je načelno že za to, vendar je proti pšenici, ker je imamo pri nas bolj malo. Zato predlaga valuto zk, kar pomeni zeljato glavo, zakaj zelja imamo več. Morda, pravi, bi kazalo ponekod uvesti repo kot edinico, toraj valuta rk. — Mi nismo ne za pšenico ne za repo ne za zelje, ker vsega tega nima vsak in je treba pri tem tudi delati. Smo za to, da izberemo nekaj, kar imamo v precejšnji obilici. To so tepke, torej valuta tk. (teka).

obesil v dimasto podstrešje, da ga ne požro podgane. Manjše koščke in ostanke je pa lepo seseklal, primešal jim zaradi prijetnejšega duha nekaj dišav, potem je zbasal vse skupaj v lepo oprano prešičja čreva, napravil kolobarčke in jih zašpilil ter lepo na drog napeljana blago obesil v dim. Ko je imel po nekaj dneh opraviti pod streho, ga je prese-netil neki prijetni vonj. Nos ga je privlekel do klobas. Sname eno, prereže in zopet čudo: Najkrasnejše rdeče meso! In sicer popolnoma brez kemije! Isto je opazil tudi na velikih kosih mesa. Ves radosten je razodel to veselo novico svojim sosedom, ki so jo prinesli tudi v Ljubljano. Ljubljanski mesarski „ceh“, ki je bil vsled dolgotrajne vojske že skoro obsojen na smrt vsled pomanjkanja kemije je znova oživel. Srečnemu „iznajditelju“ pravega prekajenega svinjskega mesa in v dimu brez kemije posušenih klobas so priredili svečan zajutrek in ga izvolili za častnega člana svoje zadruge in od tedaj nobenemu ljubljanskemu mesarju ne pade niti v sanjah v glavo, da bi mešal v klobase meso starih, neprebavljivih krav, ampak izdelujejo samo klobase iz čistega svinjskega mesa in jih

suše v dimu brez solitra in brez kemije. Seveda je to za znanost velika škoda, ker se kemija ne more razvijati kot bi se lahko, je pa na drugi strani zopet v gospodarskem oziru silno koristno, ker koljejo samo prešiče, bike in osli se pa vsele svojega življenja kakor jim je namenjeno od Boga in narave.

Preokretu na mesarskem polju je sledil tudi preobrat na žitnem. Ljudje so začeli sejati pšenico in rž in iz zrn mleti moko, iz katere mesijo danes vse ženske brez izjeme kruh same in ga peko doma. Splošno pravijo, da je mnogo boljši kot kemični, samo nekateri veletrgovci željno čakajo na povratek kemične dobe.

Tako se je popravila polagoma vsa škoda, ki je nastala vsled izgube kemije. Samo glede tekočin je še ostalo pri starem. Zgodovina sicer pripoveduje, da je napravil neki starček na Dolenjskem izborna pijačo iz grozdja, toda to je gotovo le ena izmed bajk o Gorjancih, sicer bi ljudje danes pili vino in ne kemije. Tega pa ljudem ne smemo povedati, da pijejo kemijo; samo tistim, ki pijejo kemijo po 60 kron, lahko rečemo, da pijejo — tinto. To je pa tudi kemija.

Gospodarstvo.

Draginja raste.

Pretekli teden nam je prinesel znatno povišanje krušnih cen. Najvažnejše živilo, moko in kruh, moramo plačevati za par kronic pri kilogramu višje kot doslej.

Povišanje krušnih cen mora imeti dalekosežne posledice in jih bo tudi imelo. Kruh je življenska podlaga za najširše ljudske plasti, predvsem za delavca in za kmeta. Če se podraži vino, se da podražitev prenesti, ker vino ni neobhodno potrebno za življenje. Če se podraži meso, gre še tudi, ker velika večina kmetov in delavcev prestane tudi brez mesa. Kadar pa poskoči cena kruhu, slede krušni ceni tudi vse druge cene, ker brez kruha ne more shajati ne kmet in ne delavec, ako nočeta živa v zemljo.

Prva posledica povišanih krušnih cen bodo **mezna gibanja med delavstvom.** Z današnjimi zaslužki delavec, bodisi industrijski delavec ali pa kmečki, ne more več shajati. Povišanje dnevnih zaslužkov bo imelo za posledico primerno podražitev industrijskega blaga, ker fabrikantje doslej še niso nikoli radovoljno kaj popustili od svojih dobičkov, ampak so zvišane delavske plače prevahali na svoje odjemalce. Mali kmet — producent torej od višje cene žita in kruha ne bo imel mnogo koristi ali pa še celo škodo, ker bo moral orodje, obleko itd. še dražje plačevati kot doslej. **Nekaj koristi utegnejo imeti le oni veleposestniki, ki prodajajo letno mnogo več žita kakor pa znaša povešek za izdatke za industrijsko blago.** Če končno primerjamo višino današnjih delavskih zaslužkov z višino blagovnih cen, ne moremo dvomiti, da bodo morali dobiti delavci boljše zaslužke, ker drugače ne bodo mogli delati in bo produkcija padla, če bodo stali pri strojih lačni delavci.

Druga posledica bo zvišanje plač javnih in privatnih nameščencev. Ti imajo deloma že danes nižje dohodke kot usposobljeni ročni delavci. Ker pa njihovi želodci niso nič manjši od ostalih, bodo morali javni in privatni delodajalci že gledati, da jih vsaj za silo s kruhom prerede.

Sedaj pa nastane kritično vprašanje: Odkod naj pride denar? Pri fabrikah in velikih kmetijah bo šla stvar lažje kot pri državi. Tam je mogoče cene prevahati na odjemalce brez vsake posebne težave. Ali bo pa šla tako gladko tudi pri davkih? Brez povišanja davkov ni mogoče misliti na redno pokritje stroškov, kajti v slučaju, da se davki ne povišajo, preostane le še eno sredstvo, namreč tiskanje novega papirnega denarja, kar seveda nič ne pomaga, ampak povzroča samo novo draginjo. **Na pravičen način** pa davkov ne bo mogoče povišati, ker nimamo enotnega davčnega sistema v državi. Če bo torej treba povišati davke se bo to zgodilo zopet na znani način, da bo en del davkoplačevalcev jako mnogo trpel, drugi pa povišanja niti čutil ne bo, kar bo rodilo novo nezadovoljstvo in nove borbe. To pa zopet ne more ostati brez političnih posledic.

Naj omenimo še eno sredstvo, ki bi utegnili biti uspešno, če bi bilo v danih razmerah dosegljivo. To je zvišanje vrednosti našega denarja na tako stopnjo, da bi se izplačal za vse potrebne stvari dovolj velik uvoz in z uvozom se omogočila konkurenca. Na to uspešno sredstvo pa spriči naših razoranih notranjih razmer niti misliti ne smemo.

Zato pa priporočajo drugi novo sredstvo: plačevanje v zlatu. Ne v kovnanem zlatu, ampak v zlati veljavi, primerno predvojnimi cenam. Mnogi imajo v resnici že danes take dohodke, ki odgovarjajo neki gotovi življenski stopinji pred vojno. Tako dobivajo nekateri trgovski nameščenci — seveda jih je malo — mesečno po 10 tisoč kron. To je v zlati veljavi 100 kron predvojnih, torej zlatih. S tem denarjem se je dalo pred vojno živeti in se da prav dobro shajati tudi danes z odgovarjajočo svoto v papirju. Ali se to ne bi dalo izvesti na celi črti? Če bi računali po tem sistemu, bi odpadlo večno prerakanje za povišanjem dohodkov samoposebi, ker bi vsak avtomatično prejel toliko, kolikor je pač denar vreden.

Glavni vzrok draginje seveda ne bi izginil niti potem. Dokler ne bo reda v državnem gospodarstvu, ne bo ustaljena vrednost denarja in ne bo zaupanja. Do-

kler pa ne bo zaupanja in poštenja, tudi draginje ne bo konec.

Novo notranje posojilo? Ko je naš finančni minister predlagal svoj „uravnoteženi“ proračun, je razveselil poslušalce z veselo novico, da bo država v kratkem razpisala novo notranje posojilo v znesku 1 milijarde dinarjev, torej še enkrat toliko kot zadnjič. Pri tej priliki si ne moremo kaj, da ne vprašamo: Kam pa je šel denar iz prvega notranjega posojila v znesku 500 milijonov dinarjev? Ali ga je vzela mobilizacija in albanska afera? Če se prav spominjamo, je bilo spočetka rečeno, da bo neki posebni odbor, v katerem bodo sedeli tudi zastopniki bank, nadzoroval uporabo tega denarja in skrbel za to, da se bo denar res uporabil v **svrhu zboljšanja prometa.** Ali te obljube drže ali ne? In če ne, zakaj ne? Vlada bi storila prav, če bi na taka vprašanja, ki se bodo ponavljala še večkrat, dala pravočasen odgovor. Če ga pa ne misli dati, pa stori bolje, da ne razpisuje novih posojil, kjer odpade za banke res lep dobiček, ampak da se obrne brez posredovanja na Narodno banko, tam založi svoje obveznice in banka bo na podlagi teh obveznic izdala 1 milijardo novih bankovcev. Vrednost dinarja (krone) bo vsled tega res znatno padla, toda to ni nič hudega. V Avstriji, v Rusiji in na Poljskem imajo tudi slab denar in vendar ljudje tudi tam čisto dobro živijo, jedo in pijejo, ženijo se in se vesele — zakaj bi se pri nas ne?

Relacija „en dinar štiri krone“ in borza. Pretekli teden se je mudil v Ljubljani nek švicarski industrijalec. Pogovor je nanesel tudi na kurz naše krone v Curihu. Vprašali smo ga tudi, zakaj naš državni dinar ne notira na nobeni inozemski borzi. Odgovoril nam je: ker vaša vlada tega noče. Moje osebno prepričanje je, je rekel, da bi dinar stal pri nas v Curihu še nižje, če bi ga vrgli na borzo, kot pa jugoslovanska krona. Danes stoji vaša krona pri nas 1.85. Vsled tega je dinar po vaši notranji prisiljeni relaciji vreden štirikrat toliko. Če bi pa vaša vlada prišla na borzo z dinarjem namesto s krono, bi isti najbrže ne notiral več ko danes krona — ali pa še toliko ne. To vaša vlada dobro ve, zato ne hodi na solnce z dinarjem. Vašo notranjo, državno vrednost ima dinar le, ker ga drži krona po koncu. Tako je pa nič drugače! — Morda ima gospod iz Švice prav. Z relacijo 1:4 smo „prečani“ plačali le svoje — osvobojenje!

Nadzorovalna komisija. Ko so razpisali zadnje notranje posojilo, so nam zatrjevali, da se bo podpisani denar uporabil zgolj za izboljšanje prometnih naprav. Da vero v posojilo še bolj utrdi, so nam dalje zatrjevali, da bo posebna komisija, sestavljena iz zastopnikov udeleženih bank in denarnih zavodov, nadzorovala poslovanje z izposojenim denarjem. (Če je ustanovitev take nadzorovalne komisije nad državno upravo posebno povzdignila zaupanje v našo državno upravo doma in na tujem, o tem ne govorimo). Danes je preteklo že precej tednov po podpisovanju, toda o uporabi podpisanega posojila v svrhu izboljšanja prometa še do danes ničesar ne vemo, čeprav se tožbe o slabem prometu množe dan na dan. Ravno tako pa so utihnili tudi vsi glasovi o — nadzorovalni komisiji! Komu naj svet potem še zaupa? Ali se je potem čuditi visoki vrednosti našega denarja?

Ena carinska. Z Dunaja se pelje v Jugoslavijo gospa. Ker je bila žena precej obilna in životna, se je peljala brčkone v Zagreb. Nekoliko pred Mariborom postane ženski slabo. Gre v znani oddelek, kjer se je oprostila tesnega moderca. To moderno mučilno pripravo je zavila v popir in spravila v svoj kovček. Pride carinska revizija. „Ali imate kaj za cariniti?“ — vpraša uradnik. „Nič!“ — „Odprite kovček!“ — Gospa odpre in carinik izvleče — moderc. „Ta je nov, plačali boste!“ — „Ni nov!“ protestira ženska. Carinik ga poduha in se odreže: „Nov je, vsaj še nič ne smrdi!“ — Kako sta se z gospo razgovarjala dalje, o tem zgodovina molči.

Izdajatelj: ALBIN PREPELJUH. — Odgovorni urednik: JOŽE PETRIČ. — Tiska: Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

MANUFAKTURNI ODDELEK

GOSPODARSKE ZVEZE LJUBLJANA, Dunajska cesta šte. 29

(na dvorišču)

Oglejte si veliko zalogo raznovrstnega manufakturnega blaga, veliko izbiro čevljev in vsakovrstnega usnja na drobno in debelo.

CROATIJA

ZAVAROVALNA ZADRUGA
V ZAGREBU.

Ustanovljena leta 1884.

Telefon št. 336.

Podružnica za Slo-
venijo v Ljubljani,
Stari trg številka 11.

ZAVARUJE: Življenske rente, doto otrokom glav-
nice na življenje, zgradbe in premičnine proti škodi
požara in strele, steklene šipe proti razbitju, proti
vlom, telesnim nezgodam. — Posebno zavarovanje
proti nezgodam na železnici in parobrodu za celo
življenje. — Transportno in valorno zavarovanje.

Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani

prodaja iz slovenskih premogovnikov

velenjski, šentjanski in trboveljski premog

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo, kakor tudi
za industrijska podjetja in razpečava

la čehoslovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog in črni premog.

Naslov: PROMETNI ZAVOD ZA PREMOG d. d. Ljubljana, ulica 1.

Popolnoma varno na-
ložite svoj denar v

Vzajemni posojilnici v Ljubljani

poleg nunske cerkve
registr. zadruga z omejeno zavezo.

Hranilne vloge se
obrestujejo s

4%

brez odbitka rent-
nega in invalidnega
davka. :: Hranilne
vloge se lahko vpla-
čujejo potom poštno
ček. urada, vlagate-
ljem so položnice
brezplačno na raz-
polago. Posojila na
zemljišča, zaznambo
na službene prejem-
ke, proti porošvu itd.
Prodaja srečk držav-
ne razredne loterije.

Vplačana deln. glavica
K 30.000.000.—

SLOVENSKA BANKA

Telefon št. 567.
Ček. račun št. 12 205

LJUBLJANA, Krekov trg 10, nasproti „Mestnega doma“.

Obrestuje najugodnejše vloge na knjižice
in v tekočem računu.

Ima posebni ameriški oddelek in prvo-
vrstne zveze z inozemskimi bankami.

Izvršuje vse bančne posle najkulantneje.

Jugoslovanski kreditni zavod

Marijin trg 8 Wolfova ulica 1 - Podružnica v Murski Soboti in Dolnji Lendavi.

obrestuje hranilne vloge
in vloge na tekoči račun

Ustanov. septembra 1919.
Prometa v lanskem letu
nad 128.000.000 kron

4 1/2%

čistih brez odbitka
rentnega davka.

Neposredno pod
državnim nadzorstvom.

Kapital: K 20.000.000

Slov. eskomptna banka

Rezerve obrog K 6.000.000

Podružnice:

Novomesto in Rakek. Ljubljana, Šelenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transak-
cije najkulantneje

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut — Eskompt menic, terjatev, faktur. Akreditivi — Borza.

Zadružna gospodarska banka d. d.

Telefon št. 21.

Ljubljana, Dunajska cesta št. 38/1.

Telefon št. 21.

(začasno v prostorih Zadružne zveze).

Podružnice: Djakovo, Maribor, Sarajevo, Sombor, Split, Šibenik. Ekspozitura: Bled.
Interesna skupnost z Sveopčo Zanatlijsko banko d. d. v Zagrebu in njeno podružnico v Karlovcu ter z Gospodarsko
banko d. d. v Novem Sadu.

Kapital in rezerve skupno z afilijacijami čez K 50.000.000.

Daje trgovske kredite, eskomptira menice, lombardira vrednostne papirje, kupuje in prodaja tuje valute in devize, sprejema
vloge v tekočem računu in na vložne knjižice ter preskrbuje vse bančne in borzne transakcije pod najugodnejšimi pogoji.

Pooblaščen prodajalec srečk Državne razredne loterije.